

Lunds universitet
Statsvetenskapliga institutionen

STVK01
VT09
Handledare: Magnus Jerneck

Representation utan rötter

En studie om Europapartier och representation

Seher Yilmaz

Abstract

The transnational parties in Europe, the Europarties, have often been criticized for their lack of capability to represent the people of Europe. This essay takes its starting point from this criticism and examines to what extent the Europarties carry out the demands of political representation theories. The research presents seven different representation theories and analysis the Europarties from each and every one of the theories. My conclusion is that Europarties do not live up to the demands of one single representation theory, but that they can live up to the demands of a mix of theories. The reasons for my conclusion is both that it is almost impossible for an organization to perfectly carry out the demands of just one theory and also that theories of representation are suited to the national level whereas the Europarties are transnational organizations. These reasons actually weaken the criticism toward Europarties, therefore I suggest that new research is made in the field of representation on a transnational level, because without theories that are suited to a transnational level it becomes hard to carry on the discussion of how Europarties can represent the people of Europe.

Nyckelord: representationsteori, representativ demokrati, Europaparti, transnationell organisation

Antal ord: 8053

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund och forskningsproblem	1
1.2	Teori	2
1.3	Metod.....	3
1.3.1	Operationalisering	3
1.3.2	Normativ givet att-analys och utvärderingsanalys	3
1.4	Material.....	4
1.5	Disposition	4
2	Europapartier	6
2.1	Vad är ett Europaparti?.....	6
2.2	Vilka är problemen egentligen?	8
2.3	Europaparti som begrepp	8
3	Analys av representationsteorier	9
3.1	Auktorisationsperspektivet	9
3.1.1	Vad innebär auktorisationsperspektivet?	9
3.1.2	Vad innebär detta perspektiv för Europapartier?	10
3.2	Ansvarsutkrävningsteorin	11
3.2.1	Vad innebär ansvarsutkrävningsteorin?.....	11
3.2.2	Vad innebär denna teori för Europapartier?.....	11
3.3	Proportionell representation.....	12
3.3.1	Vad innebär proportionell representation?.....	12
3.3.2	Vad innebär teorin för Europapartier?.....	13
3.4	Teorin om representation som agerande för andra.....	13
3.4.1	Vad innebär teorin?	13
3.4.2	Vad innebär denna teori för Europapartier?.....	14
3.5	Teorin om det obundna mandatet.....	15
3.5.1	Vad innebär teorin?	15
3.5.2	Vad innebär teorin för Europapartier?.....	15
3.6	Teorin om det bundna mandatet.....	16
3.6.1	Vad innebär teorin?	16
3.6.2	Vad innebär denna teori för Europapartier?.....	17
3.7	Teorin om partimandatet	18

3.7.1	Vad innebär teorin?	18
3.7.2	Vad innebär teorin för Europapartier?.....	18
4	Avslutande reflektioner	20
4.1	Sammanfattning och slutsats	20
4.2	Fyra konstruktiva förslag.....	22
4.3	Förslag för framtida forskning	23
5	Referenser	24

1 Inledning

1.1 Bakgrund och forskningsproblem

I mitten av 1970-talet beslutade EU att det skulle hållas direkta Europaparlamentsval. Allmänna val på nationell nivå är kända för att skapa drivkrafter för partibildning. Samma drivkrafter väcktes genom de allmänna valen till Europaparlamentet. Det var bland annat dessa drivkrafter som ledde till bildandet av europeiska partiorganisationer, så kallade Europapartier (Johansson, Raunio 2004 s. 12).

Europapartier har alltså funnits i någon form sedan slutet på 1970-talet, därmed är de en relativt ny institution. Fortfarande finns många frågetecken kring hur de är utformade och hur de fungerar. Johansson och Raunio (2004) lyfter tre frågor om partierna. För det första frågar de sig om det egentligen är möjligt att hålla samman organisationer på europeisk nivå då de baseras på så många olika länders språk, kultur och politik. För det andra diskuterar de kritiken om partiernas uppbyggnad där gräsrotsmedlemmar saknas. Och slutligen skriver de att Europapartierna saknar förutsättningar för att representera EU-medborgarnas politiska vilja (s. 16).

Även om det finns många frågetecken kring Europapartierna, saknas det en hel del forskning på området. En del forskare (exempelvis Johansson och Raunio (2004) och Gidlund (1992)) har tittat närmare på frågan, men det finns ändå luckor som skulle kunna fyllas.

När jag har läst på om Europapartier har jag framförallt fastnat vid ämnesområdet om Europapartier och representation. Pitkin (2004) skriver att representation i Europa har blivit aktuellt i och med arbetet med att skapa regionala institutioner som är mindre formaliserade än nationsstater, men som är striktare än de flesta samarbeten (s. 335). Utifrån detta område har jag ställt upp följande forskningsproblem:

- Lever Europapartier upp till de krav som olika representationsteorier ställer på partier?

Mitt syfte med forskningen är att bidra till nya insikter om partiernas utformning ur ett representationsperspektiv. Då jag utgår från värden kommer min forskning att ta en normativ karaktär. Forskning som är normativ avslutas många gånger med en konstruktiv diskussion (Badersten 2006 s. 38), därför kommer jag att i slutet av uppsatsen föra en diskussion om vilka vägar Europapartier kan

tänkas gå. Dessa vägar kommer att vara beroende av och anpassas till de forskningsresultat jag kommer fram till.

Min ambition, genom det syfte jag har för forskningen, är att mina slutsatser blir både inom- och utomvetenskapligt relevanta. Forskning som är inomvetenskapligt relevant strävar efter kumulativitet. Detta innebär att jag ger ett bidrag till den befintliga forskningen på området. Den utomvetenskapliga forskningen är sådan till sin karaktär att den även är relevant för omvärlden. Denna typ om forskning kan till exempel vara betydelsefull ur ett ekonomiskt eller politiskt perspektiv (Teorell – Svensson 2007 s. 18). Jag anser att denna ambition är rimlig då det inte finns mycket litteratur om Europapartier ur ett representationsperspektiv och för att jag, genom en avslutande konstruktiv diskussion, kan ge nya perspektiv som skulle kunna vara användbara för partierna själva.

1.2 Teori

Den teori som jag främst kommer att använda mig av är representationsteorier, vilket känns naturligt med tanke på min frågeställning. Men då jag ska applicera teorierna på partier, kommer jag även att söka efter nya perspektiv från partiteorier, demokratiteorier samt teorier om mandat inom partier. Detta för att även dessa teorier är kopplade till representation inom partier. Representationsteorierna i forskningen har jag dels valt ut för att de är applicerbara på Europapartier men också för att de är sådana teorier som är återkommande i litteraturen om politisk representation.

Det är dock viktigt att tänka på två saker. För det första utgår den största delen av representationsteorierna från representation inom nationsgränserna. Detta har gjort att jag har fått ta fram de delar som kan lyftas till en transnationell nivå och utelämna de delar som inte är möjliga att applicera på Europapartier.

För det andra ska man inte glömma bort att representation inte är en synonym till demokrati (Pitkin 2004 s. 336). När man för 150 år sedan började skilja på direkt- och indirektdemokrati, slutade man också att använda demokrati som en synonym till representation. När litteraturen skriver om demokrati, handlar det oftast om indirektdemokrati (Arblaster 2002 s. 79). En del benämner även indirektdemokrati som representativ demokrati (se t.ex. Bengtsson – Grönlund 2004 s. 17).

1.3 Metod

1.3.1 Operationalisering

Med operationalisering avser man den process där man gör begreppen, i till exempel en frågeställning, mätbara. Detta är viktigt för att kunna vara säker på att man verkligen mäter rätt saker i sin undersökning (Teorell – Svensson 2007 s. 39).

Begreppet ”representation” bär inte med sig svårigheter för att det saknar en central definition utan för att den har en inneboende motsättning. Begreppet innebär ju att vara närvarande utan att faktiskt vara det (Pitkin 2004 s. 335). Begreppet är också svåränvänt då de flesta teorier om representation oftast berör representation på nationell nivå och därmed är de inte direkt applicerbara på Europapartier.

För att begreppet ska vara användbart är det därför viktigt att jag definierar varje teori väl innan jag kan applicera det på Europapartier. Detta är en förutsättning då begreppet inte har något naturligt sätt att mätas på för att jag ska kunna vara säker på att mina resultat verkligen stämmer (Esaiasson m.fl. 2007 s. 59).

1.3.2 Normativ givet att-analys och utvärderingsanalys

Den normativa teorin svarar på frågan om hur något *bör* vara och hur detta kan *rättfärdigas*. Badersten (2006) skriver att normativa teorier kan uttryckas på olika abstraktionsnivåer. Den kan dels formuleras genom generella principer för vad teorin är men den kan också vara väldigt konkret. Då kan den formuleras i förhållande till exempelvis en institution och appliceras på den (s. 34-35).

I den normativa metoden är det bästa tillvägagångssättet för min forskning att använda mig av *normativ givet att-analys*. Metoden syftar, liksom min forskning, inte till att ta ställning i en viss fråga, utan den används för att på ett neutralt sätt kunna problematisera frågeställningar.

Vid normativ givet att-analys utgår man från olika normativa värden eller premisser och frågar sig vilken slutsats man når ”givet” den (Badersten 2006 s. 38). För min del skulle detta kunna innebära att jag ställer frågor så som: ”Givet att jag applicerar teorin om proportionell representation på europeiska partier – hur väl lever partierna upp till kraven?”.

Dock kommer jag inte att göra en normativ givet att-analys i dess klassiska form. Detta beror på att min frågeställning är av empirisk karaktär och de slutsatser jag kommer att formulera inte syftar till att *rättfärdiga* Europapartiernas organisering. Badersten (2006) menar att det finns fler sätt att genomföra

normativ givet att-analys på (s. 46). Ett sätt är det Beckman (2005) kallar *utvärderingsanalys*. Det är denna typ av analys som jag anser passar min forskning bäst och därför är det denna metod jag kommer att använda mig av.

Denna metod tittar också på hur väl ett visst fenomen lever upp till de krav som forskaren ställer upp, men istället utgår forskningen från en empirisk studie som värderar utfallet av ett visst fenomen utifrån vissa givna och tydligt förklarade värden. Utvärderingsanalysen liknar normativ givet att-analys eftersom båda metoder syftar till att ge nya perspektiv på något, och inte att ta ställning i en viss fråga (s. 74-76).

1.4 Material

Teorell och Svensson (2007) menar att de källor som används i forskningen skall uppfylla följande fyra kriterier: äkthet, närhet i tid och rum, centralitet, frånvaro av tendens samt oberoende. Kriteriet om äkthet handlar om huruvida vi kan vara säkra på om källan är autentisk. De skriver att sannolikheten för förfälskning av olika material kan bero på vilken del av världen och vid vilken tid i historien källan är skapad. Närhet i tid och rum innebär att ju mer samtidigt materialet är med en viss händelse, desto mer tillförlitlig är den. Centralitet handlar om det rumsliga avståndet mellan källan och händelsen, ju närmare detta avstånd är desto bättre är det. Frånvaron av tendens innebär att man försöker värdera en källa utifrån dess sanningshalt. Kriteriet om oberoende innebär att de källor man använder i så stor utsträckning som möjligt ska vara oberoende av andra utsagor eller källor (s. 104-106). Här är det till exempel viktigt att se upp för primärkällor som styrker sina argument med hjälp av sekundärkällor (Esaiasson m.fl. 2007 s. 323).

Även om min forskning inte kommer att bygga på ett visst händelseförlopp är det ändå bra att ha dessa kriterier i åtanke när jag väljer mina källor. Vad gäller äkthet tycker inte jag att mina källor har några problem med att leva upp till kriteriet. De flesta av mina källor är väldigt ”färska” där författarna inte har någon direkt koppling till fenomenet som de beskriver. Därmed utesluter jag eventuella incitament för att förfälska forskningen. Att källorna är färska är även positivt ur närhetskriteriet. Europapartierna är ett relativt nytt fenomen och då är det också positivt att källorna är det.

1.5 Disposition

Uppsatsen kommer att inledas med kapitel 2 där Europapartier som fenomen kort presenteras. Här ligger fokus på partiorganisation då det främst är detta som är relevant för uppsatsens syfte. I kapitel 3 presenteras sju olika representationsteorier. Det kommer att vara dessa teorier som utgör ”modellerna”

som partierna testas mot. Analyserna är integrerade i vart och ett av avsnitten för att underlätta för läsaren att följa mina resonemang. I kapitel 4 görs dels en sammanfattning av forskningsresultaten men det är också i detta kapitel som den konstruktiva diskussionen samt resonemangen om framtida forskning förs. I kapitel 5, som också är det avslutande kapitlet, finns uppsatsens alla referenser återgivna.

2 Europapartier

För att kunna analysera om Europapartier lever upp till representationsteoriernas krav, är det viktigt att få en förståelse för vad partierna egentligen är och hur de är uppbyggda. I och med att min forskning handlar om kravuppfyllelse, är det framförallt representationsteorierna som ligger i fokus för forskningen. Därför innehåller avsnittet om Europapartierna endast en kort beskrivning av partiernas organisation. Kapitlet avslutas med en del där jag problematiserar och diskuterar Europapartierna för att skapa tydlighet i vad jag anser är det viktigaste vad gäller relationen mellan partierna och representation.

2.1 Vad är ett Europaparti?

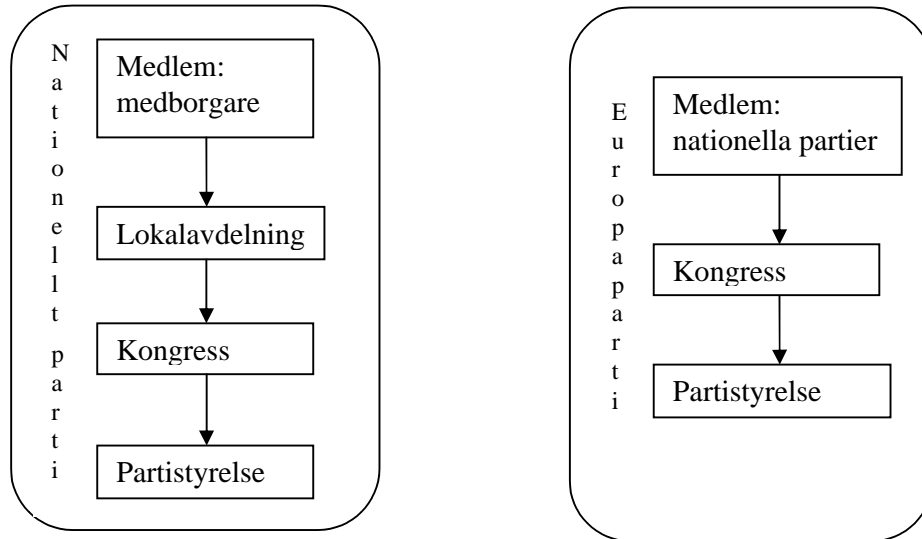
En vanlig uppfattning är att Europapartierna är det samma som partigrupperna i Europaparlamentet, denna uppfattning är felaktig. Även om partierna har sitt ursprung i partigrupperna, är de idag inte samma sak. Europapartierna började som en del av partigrupperna i Europaparlamentet, men sedan dess har de gått från att vara lösa samarbeten inom parlamentet till att bli renodlade partier från och med 1990 (Hanley 2007 s. 439).

Det finns många likheter i uppbyggnaden av ett Europaparti och ett nationellt parti. Båda har styrelser och ledningar med ordföranden och generalsekreterare och de har båda kongresser som fattar beslut om stadgar, principer och politiska program (Johansson i Gustavsson m.fl. 2009 s. 238).

Skillnaderna kommer fram i definitionen av partier på olika nivåer. Definitionen återfinns i ett förslag från kommissionen till ministerrådet från 2001 som just handlar om Europapartier. Enligt förslaget är ett *politiskt parti* en sammanslutning av medborgare med gemensamma politiska mål och som skapats i enlighet med minst en medlemsstats rättsordning. En *partipolitisk allians* beskrivs som ett strukturerat samarbete mellan minst två politiska partier och ett *europiskt parti* definieras som ett politiskt parti eller en partipolitisk allians med en stadga som har registrerats hos Europaparlamentet (Johansson, Raunio 2004 s. 36-38).

I dagsläget finns tio erkända Europapartier vilka alla endast har nationella partier som medlemmar (Johansson i Gustavsson m.fl. 2009 s. 234). Skillnaderna mellan nationella och Europapartier tydliggörs i figur 2.1 nedan. Det är bland annat på grund av frånvaron av gräsrotsmedlemmar som Europapartierna har kritiserats i olika sammanhang. Johansson och Raunio (2004) lyfter argumentet om att Europapartierna inte fungerar som vanliga partier då de saknar gräsrotsmedlemmar som till exempel utser ledarskapet och formulerar

ståndpunkter. Dessutom argumenteras det för att Europapartierna inte kan representera EU-medborgarnas åsikter i och med att det inte finns något europeiskt offentligt rum (s. 16). Utan detta europeiska offentliga rum blir det också svårt att utkräva ansvar av beslutsfattarna i Europapartierna. Detta är problematiskt då en viktig del av ett demokratiskt system är att medborgarna faktiskt har möjlighet att ställa beslutsfattarna till svars för sina handlingar (Ibid. s. 84). Laffan m.fl. (2006) har liknande tankegångar då de skriver att politik konstitueras genom medborgarna i varje enskild stat och att ett demokratiskt system inte kan fungera om den inte innehåller några medborgare (s. 205-206).

Figur 2.1 En jämförelse mellan nationella och Europapartiernas organisation

Ett svar på varför Europapartierna saknar gräsrotsmedlemmar ges av Johansson och Raunio (2004). De menar att frånvaron av en övernationell europeisk identitet leder till att medborgarna i ett visst land inte identifierar sig med medborgare i andra länder (s. 82). Vidare kopplar de frånvaron av en gemensam identitet till svårigheten med att uppnå övernationell demokratisk representation. De menar att det är svårt att skapa demokratisk representation utan ett europeiskt folk som direkt är medlemmar i Europapartierna (s. 15-17).

Partier på nationell och europeisk nivå skiljer sig alltså vad gäller vilka som är medlemmar, men de skiljer sig också när det kommer till deras mål. Medan nationella partiers mål är att röstmaximera för att komma i regeringsställning, har inte Europapartierna något liknande mål (Ladrech 090127). I och med att de har olika mål, blir också de politiska beslut som fattas på kongresserna olika. Trots att dessa beslut inte är bindande för nationella partier, menar Johansson och Raunio (2004) att både en del beslut, och erfarenhetsutbyte partier emellan, verkar normgivande och kan leda till att nationella partier till exempel omprövar sina attityder eller diskurser (s. 11).

2.2 Vilka är problemen egentligen?

Tittar man på figur 2.1 kan det enkelt verka som att medborgarna faktiskt kan representeras av Europapartierna – enskilda medborgare blir medlemmar i ett nationellt parti som i sin tur blir medlemmar i ett Europaparti. Därmed borde det inte uppstå några problem vad gäller representation.

Dock menar Johansson och Raunio (2004) att det ännu inte finns någon heltäckande europeisk partiorganisation där dagens nationella partier blir lokalavdelningar till Europapartierna, och de enskilda medborgarna därmed blir en del av Europapartierna. Enligt dem är det först när det europeiska partiväsendet blir fullskaligt som de nationella partierna blir verkliga lokalavdelningar till Europapartierna (s. 130). Det är också då som man kan anse att Europapartierna får närmare kontakt med medborgarna.

Utöver avståndet mellan Europapartier och gräsrotter, tycker jag att det finns tre områden som väcker frågetecken kring Europapartiernas möjlighet till att faktiskt leva upp till representationsteoriens krav.

För det första anser jag att det är problematiskt att de beslut som fattas på Europapartiernas kongresser kan verka normgivande för de nationella partierna. Detta är sammankopplat till det faktum att besluten på kongresserna faktiskt ligger långt ifrån gräsrotterna. I praktiken innebär det att medlemmarna i de nationella partierna påverkas av beslut som de inte själva varit delaktiga i på något sätt.

För det andra anser jag det vara tvivelaktigt att det inte är möjligt för gräsrotterna att ställa Europapartierna mot ansvar.

Och slutligen tycker jag att det är oroväckande att det inte finns några gräsrotsmedlemmar som utser Europapartiernas ledare som därmed kan få legitimitet att faktiskt representera medborgarna i Europa.

2.3 Europaparti som begrepp

I litteraturen om Europapartier går det att hitta andra begrepp som beskriver samma fenomen. Det är Johansson (2009) som benämner detta fenomen för Europapartier (Johansson i Gustavsson s. 231). Andra begrepp är till exempel europeiska partier, paneuropeiska partier, europeiska partifederationer och transnationella partier. Jag har dock valt begreppet Europaparti och kommer att använda mig av detta genomgående i uppsatsen.

3 Analys av representationsteorier

3.1 Auktorisationsperspektivet

3.1.1 Vad innebär auktorisationsperspektivet?

Auktorisationsperspektivet är sprunget ur Tomas Hobbes tankar om representation. Det är nämligen Hobbes som författat den första engelska litteraturen om representation (Pitkin 1972 s.14). Hobbes tar avstamp i en diskussion om att det är möjligt att en persons ord eller handlingar inte alltid tillhör personen själv. Till exempel kan en student rabbla upp en forskares tankar, men detta innebär inte att orden studenten uttalar faktiskt ägs av studenten själv. På samma sätt behöver inte en handling eller ett agerande alltid tillhöra personen som utför handlingen. Hobbes kallar den som utför handlingen för *aktör* och den som ger aktören rätt att agera för *upphovsman*. Aktören blir *representant* för upphovsmannen genom de handlingar han utför. Upphovsmannen i sin tur har dels rätten att själv utföra en handling men är också ansvarig för handlingen när han låter någon annan utföra den (Ibid. s. 16-19).

Den syn som Hobbes presenterar har återanvänts och utvecklats flera gånger sedan hans tid. Det som behålls är definitionen av representation, att det handlar om att ge och få auktoritet att utföra en handling. Alla representationsteorier som utvecklats ur detta synsätt, kallar Pitkin för "auktorisationsperspektivet". Perspektivet koncentrerar sig på de formella processerna som sker vid "överlämnandet" av auktoritet mellan upphovsman och aktör, alltså på de processer som sker innan själva representationen äger rum. I denna process blir aktören tilldelad en rättighet som han tidigare inte hade och upphovsmannen blir lika ansvarig för konsekvenserna av aktörens handlingar, som i de fall han själv skulle utföra samma handling.

Enligt auktorisationsperspektivet kan representation förklaras som en på förhand given ruta där aktören får fritt spelrum. Så länge aktören håller sig inom denna ruta, representerar han sina upphovsmän. I de fall han går utanför rutan, har han också gått utanför sina befogenheter som representant och representerar därmed inte längre upphovsmännen. Perspektivet menar således att man inte kan säga att någon representerar på ett bra eller dåligt sätt utan att man antingen representerar eller så gör man inte det (Ibid. s. 38-39).

En gren inom auktorisationsperspektivet är teorin om *representativ demokrati*. Denna gren menar att det är vid val som överlämnandet av auktoritet sker, därmed blir också tiden för hur länge någon är representant begränsad och på förhand bestämd. Även denna teori menar att upphovsmännen, i detta fall väljarna, är ansvariga för de beslut och handlingar som aktörerna, i detta fall de förtroendevalda, genomför. Med andra ord är väljarna själva ansvariga för den regering de väljer (Ibid. s. 43-44).

3.1.2 Vad innebär detta perspektiv för Europapartier?

Enligt auktorisationsperspektivet är de representerade fullt ansvariga för representanternas ageranden i och med att de representerade lämnat över auktoritet till representanterna vid det formella valet av dem.

Det som är otydligt hos Europapartierna är vem som representeras av Europapartierna och vem som egentligen är upphovsman. Detta beror på att de nationella partierna ännu inte kan anses vara verkliga lokalavdelningar i partierna på den europeiska nivån, vilket i förlängningen ger oklarhet i om medlemmarna i de nationella partierna verkligen är medlemmar i Europapartierna. Således är det svårt att avgöra om det är de nationella medlemspartierna eller medborgarna som är ansvariga för Europapartiernas ageranden.

Oklarheterna kring vem i de nationella som är upphovsmän syns även i de nationella partiernas stadgar. En genomgång av Miljöpartiets, Socialdemokraternas och Moderaternas stadgar visar att det inte är tydligt om det är kongress eller partistyrelse som är ansvariga, och därmed upphovsmän, för utvecklandet av samarbeten på olika nivåer (www.mp.se¹, www.socialdemokraterna.se², www.moderat.se³).

Utifrån perspektivet att en representant endast representerar så länge han inte går utanför de befogenheter han fått, klarar sig Europapartierna bra. Enligt Hanley (2007) har Europapartierna aldrig gått utanför sina befogenheter (s. 483). Även om det alltså är otydligt vem som är upphovsman, har Europapartierna som aktör inte misskött sitt uppdrag som representant. Därmed kan man säga att de är representanter för de nationella partierna, dock är det svårt att avgöra om de är representanter för medborgarna i Europa.

¹ http://mp.se/templates/Mct_78.aspx?avdnr=91&number=28806&category=24 2009-05-21

² <http://www.socialdemokraterna.se/upload/webbforalla/ak/boras/V%C3%A5rt%20parti/Stadgar%20beslutade%20p%C3%A5%20Partikongress%202005.pdf> 2009-05-21

³ <http://www.moderat.se/web/Stadgar.aspx> 2009-05-21

3.2 Ansvarsutkrävningsteorin

3.2.1 Vad innebär ansvarsutkrävningsteorin?

Ansvarsutkrävningsteorin definierar en representant som någon som kommer att hållas ansvarig för sina handlingar av de han representerar. Här ses inte val som en process där någon får auktoritet att representera, utan som en process för ansvarsutkrävning – har representanten gjort ett bra jobb, kommer han att få behålla sin ställning som representant (Pitkin 1972 s. 55-57). Sjölin (2005) skriver att möjligheterna för ansvarsutkrävning bör vara goda för att förverkligandet av demokratins processvärden ska vara möjlig. Att förutsättningarna för ansvarsutkrävningen ska vara god, handlar bland annat om att det ska vara enkelt att förstå var ansvaret för politiska beslut ligger (s. 58).

Enligt Bengtsson och Grönlund (2004) ligger ansvaret för beslut på olika ställen beroende på om besluten tas i en direktdemokratisk eller indirektdemokratisk institution. I en direktdemokrati har alla rösträtt och får vara delaktiga i alla politiska beslut, därför har alla ett kollektivt ansvar för varje beslut som fattats. Detta gör att ansvaret delas lika mellan alla och att det inte går att ställa en enskild person eller en viss grupp till svars. I en indirektdemokrati, alltså en representativ demokrati, är den stora majoriteten av folket uteslutna när det kommer till beslutsförfaranden. Därmed är det enklare att se vilka som är ansvariga för beslut och det absolut viktigaste kontrollmedlet blir då de tillfällen som folket går till val (s. 16-17). Inom ansvarsutkrävningsteorin skiljer sig alltså begreppet representativ demokrati från det inom auktorisationsperspektivet.

3.2.2 Vad innebär denna teori för Europapartier?

I teorin om ansvarsutkrävning är tydlighet en grundläggande förutsättning för att det ska vara möjligt att utkräva ansvar. Precis som jag tog upp i avsnitt 3.1.2, finns det en otydlighet i Europapartierna vad gäller vilka som ger uppdraget till Europapartierna att representera. Utifrån perspektivet om ansvarsutkrävning leder denna oklarhet till att det inte går att säga vem som ska ställa Europapartierna till ansvar. Det medlemmarna i de nationella partierna kan göra är att "ta ifrån" partistyrelsen, i det nationella partiet, sin ställning som representant för partimedlemmarna. Däremot kan de inte direkt ställa styrelserna för de Europapartierna till svars för sina handlingar. Att inte ge förnyat förtroende för en nationell partistyrelse påverkar inte sammansättningen i styrelserna för Europapartierna. I och med detta aktualiseras problematiken med att gräsrotterna i varje nationellt parti inte är med i processen där Europapartiets ledning väljs.

Enligt teorin är en person representant så länge han inte avsätts. Beroende på vilka som Europapartierna anser är deras medlemmar, kan de avsättas. Om det är de nationella partierna som anses vara Europapartiernas gräsrotter, kan de också anses vara representanter så länge de inte avsätts. Om det däremot, som litteraturen framställer det, är medborgarna i Europa som ska representeras, kan man inte heller säga att de har möjlighet att avsätta representanterna inom Europapartierna. Därmed kan de inte heller sägas representera folket i Europa.

3.3 Proportionell representation

3.3.1 Vad innebär proportionell representation?

Pitkin (1972) skriver att många forskare, som söker svaret på vad riktig representation innebär, vänder sig till frågan om hur en representativ lagstiftande instans ska vara utformat. Svaret på frågan blir många gånger att en sådan instans måste vara en korrekt avspiegling av vad den representerar. Men andra ord handlar det om att sammansättningen i en sådan instans måste vara proportionell mot sammansättningen i till exempel ett land (s. 60-61). För forskare som kommer fram till detta svar, innebär inte representation en handling eller ett agerande utan snarare handlar det om att representationen ska vara proportionell (Ibid. s. 65).

Syftet med representation enligt detta synsätt är att kunna få information om någon som faktiskt inte är närvarande. Detta uppnås i de fall där instansen ger en verkligt proportionerlig bild av de representerade eftersom att instansen då får all nödvändig information för att kunna verka istället för de representerade (Ibid. s. 81-82). En del forskare menar också att en perfekt avbild av de representerade kan leda till att instansens handlingar lättare kan rättfärdigas. Detta beror på möjliggörandet av argument om att instansen agerar på samma sätt som de representerade hade gjort om de hade haft möjlighet att agera själva (Ibid. s. 83-84).

Problemet med proportionell representation är att en representant endast är en avbild av de representerade. Representanten är vald för att kunna ge information om någon som inte är närvarande. Således är inte tanken att en representant ska fatta nya beslut eller ta nya initiativ på egen hand. Representanten är ju vald utifrån perspektivet att han besitter egenskaper och information som flera kan identifiera sig med. Detta leder dels till att det blir svårt att ställa representanten mot ansvar då man endast kan hålla en representant ansvarig för dens handlingar, inte för vilka karakteristika han har men också till att representantens handlingar inte blir bindande för de representerade (Ibid. s. 89-91).

3.3.2 Vad innebär teorin för Europapartier?

Den information som kan vara viktig att få fram, utan att de nationella partiernas gräsrotter är närvarande, är vilken politik gräsrotterna föredrar. För att kunna ta reda på detta anordnar många Europapartier flertalet träffar varje år där partiets politik diskuteras.

I till exempel European's Peoples Party, EPP (www.epp.eu⁴) och Party of European Socialists, PES (www.pes.org⁵) hålls ett antal träffar per år där alla medlemsländers partiledare (eller andra förtroendevalda) deltar för att dels diskutera men också för att besluta om strategiska och politiska frågor för Europapartiet. Eftersom att partiledarna och de andra förtroendevalda från de nationella partierna är valda av gräsrotterna, och förväntas driva det nationella partiets linje, kan de också på ett legitimt sätt representera gräsrotternas åsikter på mötena med Europapartierna. Därmed kan man anta att utfallet av de beslut som fattas på dessa möten, blir densamma som om gräsrotterna själva vore närvarande. Alltså är just den instansen i Europapartierna proportionerlig. Den instans som däremot har en agerande roll är oftast ledningen för Europapartiet, i de fall de agerar går de också utanför de befogenheter som de får genom teorin om proportionell representation. Dock är det mer eller mindre oundvikligt att en partiledning agerar i olika frågor och Pitkin (1972) menar att svagheten med teorin om proportionell representation är att den inte på något sätt kan vara heltäckande på egen hand utan måste kombineras med andra teorier eller perspektiv för att kunna vara användbar (s. 91).

3.4 Teorin om representation som agerande för andra

3.4.1 Vad innebär teorin?

Att agera istället för någon skiljer sig från de tidigare teorierna i och med att denna teori fokuserar på själva agerandet och vad som händer medan en representant utför handlingar i någon annans namn. Dessutom förutsätter inte teorin en process där representanten "får tillåtelse" att representera, därmed kräver den inte att några val hålls (Pitkin 1972 s. 114-116). En representant kan väljas på fler sätt än endast genom allmänna val. Till exempel kan en ledamot i en

⁴ <http://www.epp.eu/subsubpagina.php?hoofdmenuID=1&submenuID=1&subsubmenuID=4> 2009-05-22.

⁵ <http://www.pes.org/en/about-pes/how-does-pes-work> 2009-05-22.

företagsstyrelse utses som representant för exempelvis kundrelaterade frågor inom styrelsen. Detta innebär ju inte att ledamoten valts till representant av alla kunder i företaget.

Dock innebär inte detta perspektiv att vem som helst kan utpekas som representant för någon annan, det måste finnas ett visst förhållande mellan representanten och de representerade. Pitkin (1972) lyfter ett exempel om relationen mellan ett företag och dess anställda. Om en anställd blir skadad på jobbet, räcker det med att en förman blir informerad om skadan. Detta beror på att förmannen anses representera *hela* företaget i denna situation och att informationen om skadan därmed kommer att nå alla väsentliga delar av företaget. Samma antagande görs inte om någon som inte har en likvärdig ställning som förmannen. Att till exempel en vaktmästare får information om skadan, innebär inte att företaget blivit informerat. Detta beror på att vaktmästaren endast anses vara en del av företaget, inte representant för hela företaget (s. 125).

3.4.2 Vad innebär denna teori för Europapartier?

Det är framförallt två saker som går att ta fasta på utifrån denna teori. Det första är att formella val inte behöver hållas för att någon ska utses till representant. Det andra är att den som blir utvald till representant måste ha ett särskilt förhållande till de som representeras.

Att det finns någon typ av relation mellan Europapartierna och medborgarna i Europa är tydligt. Å ena sidan kan det argumenteras för att relationen är så pass stark att det är möjligt för representanterna i Europapartierna att bli valda utan direkta val och därmed agera i gräsrotternas namn. Relationen är i så fall stark eftersom att medlemmarna i de nationella partierna väljer sina representanter, som i sin tur väljer representanterna i Europapartierna.

Å andra sidan kan det anses att avståndet mellan Europapartierna och medlemmarna i de nationella partierna är alldeles för stort. Även om medlemmarna i de nationella partierna väljer sina representanter, är inte de nationella partierna tydliga lokalavdelningar i Europapartierna. Utifrån detta argument kan inte representanterna i Europapartierna vara legitima representanter för folket i Europa utan att något val hålls och får därmed inte agera istället för gräsrotterna.

Därmed är synen på relationen mellan Europapartier och gräsrotterna, det som är avgörande för om man anser att Europapartierna lever upp till teorin. Utifrån den kritik som litteraturen för mot Europapartiernas avstånd till gräsrotterna kan man göra antagandet att partierna inte lever upp till teorin.

3.5 Teorin om det obundna mandatet

3.5.1 Vad innebär teorin?

Enligt teorin om det obundna mandatet är autonomi för representanten en grundläggande förutsättning för att representanten ska kunna utföra sitt jobb så bra som möjligt. Att representanten är obunden innebär att han kan agera utifrån sitt eget samvete och utan att ta specifik hänsyn till de representerades intressen. Dock innebär detta *inte* att representanten endast ska handla utifrån sina privatmoraliska principer. Tvärtom skall representanten alltid ha hela samhällets intressen, alltså allmänintresset, i åtanke. Det är just för att kunna ha allmänintresset i åtanke som representanten inte ska vara obunden till särskilda grupper, eller enbart de representeras, intressen (Sjölin 2005 s. 34-36). Detta innebär att en riksdagsledamot från exempelvis Lund inte ska representera enbart Lund i riksdagen. Så fort personen har blivit vald till riksdagen, ska också hans intressen ändras från det lokala till det nationella allmänintresset. Denna förändring av fokus av intresse leder också till att ledamoten inte blir bunden till sin väljarbas i Lund (Pitkin 1972 s. 171). Synsättet menar också att även om ingen från Lund blir invald i riksdagen, kan stadens intressen bli representerade genom att representanter från andra städer, vars intressen är lika Lunds intressen, driver frågor som även kan gynna Lund. Därmed kan man vara säker på att Lund blir representerad även om ingen från just staden Lund blir invald i riksdagen. I någon mening innebär detta att intressen inte är personliga, utan objektiva och kan bäras av många olika personer (Ibid. s. 174)

Det obundna mandatet kan skapa situationer där representanter i parlamentet har åsikter som avviker från de representerades. Detta förklaras genom att de representerade många gånger skapar sig en åsikt baserade på upplevelser som sker i nuläget medan representanterna tycker sådant som är långsiktigt hållbart. Men detta innebär inte att riktig representation kan innehålla en diskrepans mellan de representerades och representanternas åsikter. Pitkin (1972) skriver att det ibland kan uppstå en diskrepans på grund av att det tar tid för de representerade att skapa sig den åsikt som representanten, med ett långsiktigt tänk, har skapat sig i förväg. I de fall där de representerade och representanterna under en lägre tid tycker olika, beror det på att representanterna inte är lyhörda nog och därmed är det inte representanter för de representerade (s. 181).

3.5.2 Vad innebär teorin för Europapartier?

I detta fall kan man vända på problemet om det stora avståndet mellan Europapartier och gräsrotter. Avståndet kan även ses som att Europapartierna är

autonoma nog för att kunna göra ett bra jobb som representanter. Medlemmarna i de nationella partierna utser en partistyrelse som i Europapartierna har det allmänna intresset i fokus. När de sedan ska utse ledningen för Europapartiet, väljer de den sammansättning som bäst kan tillgodose det allmänna intresset. På så sätt kan man anse att även gräsrotternas intressen blir tillvaratagna.

Till exempel väljer Folkpartiets medlemmar en partistyrelse som i sin tur får vara delaktiga i valet av ledning för European Liberal Democrats. Även om ingen från Sverige väljs in i ledningen, kommer ändå det liberala intresset att ligga i fokus. Därmed kommer även Folkpartiets medlemmars åsikter att beaktas i Europapartiets arbete och att de därför blir representerade av European Liberal Democrats.

I de fall där Europapartiets åsikter skiljer sig från de nationella partiernas åsikter under alltför lång tid, anses de inte heller vara representanter för de nationella partierna. Men då kan ledningen för Europapartiet bytas ut till en mer lyhörd grupp, på så sätt kan de fortsätta representera sina medlemspartier.

Utifrån denna teori kan man alltså se att den stora frågan ligger i huruvida det finns en diskrepans mellan gräsrotternas och Europapartiernas åsikter. Om en diskrepans finns och ledningen för Europapartierna inte byts ut, kan man inte heller anse att de representerar gräsrotterna. Dock har inte Europapartierna, som jag nämnde i avsnitt 3.1.2, ännu gått utanför sina befogenheter, därmed kan man också dra slutsatsen att de utifrån teorin om det obundna mandatet representerar medborgarna i Europa.

3.6 Teorin om det bundna mandatet

3.6.1 Vad innebär teorin?

I teorin om det bundna mandatet är representanten en ambassadör som agerar på uppdrag av de representerade. Detta innebär att representanten är ansvarig gentemot de representerade, att han alltid bör vara lojal mot deras intressen och att han fattar beslut på andras vägnar (Sjölin 2005 s. 40-41). Teorin menar att representanten representerar personer snarare än objektiva intressen (Pitkin 1972 s. 192). Därmed bör representanten agera i enlighet med tydliga instruktioner från de han representerar, och i de fall han ska agera i till exempel nya frågor bör han rådfråga de representerade hur han skall gå tillväga (Pitkin 1972 s. 146). Att representantens handlingsfrihet är så pass begränsad av de representerades intressen och uppdrag, är det som ligger till grund för legitimerandet av representantens ageranden (Sjölin 2005 s. 41). Det handlar om att en representant som över en längre period går emot de representerades vilja inte kan anses representera sina väljare på riktigt, eftersom att de representerade då inte på något sätt genomsyrar representantens handlingar (Pitkin 1972 s. 152-153).

För att denna typ av representation ska fungera och bli så demokratisk som möjligt krävs det att tillförlitliga och effektiva länkar mellan representanterna och de representerade existerar (Bengtsson – Grönlund 2004 s. 15). Utan dessa länkar kan det bli svårt att rådfråga de representerade och därmed vara säker på vad de representerade verkligen vill. Alltså leder ickeexisterande länkar till att representantens arbete försvåras avsevärt (Sjölin 2005 s. 42).

3.6.2 Vad innebär denna teori för Europapartier?

Pitkin (1972) menar att det är svårt för en representant att fullständigt åsidosätta sina egna intressen för att endast koncentrera sig på de representerades åsikter och vilja (s. 202). Detta kan leda till problem eftersom att det kan vara svårt att veta om representanten i alla lägen verkligen prioriterar de representerades intressen högre än sina egna. Det är också svårt för folket i Europa att kontrollera sina representanter i Europapartierna på grund av att det finns ett påtagligt avstånd mellan Europapartiet och gräsrotterna.

Teorin säger att då representanten ska driva en ny fråga, ska de representerade rådfrågas. Som nämndes i avsnitt 3.3.2, anordnar många Europapartier årliga träffar där partiets politik och strategier diskuteras av partiledarna och andra förtroendevalda från de nationella medlemspartierna. Då dessa personer på ett legitimt sätt kan representera de nationella partiernas gräsrotter, kan det också anses att Europapartierna faktiskt rådfrågar de representerade inför nya frågor. Det som däremot kan vara problematiskt är att uppslutningen vid dessa möten inte alltid är god (Johansson i Gustavsson m.fl. 2009 s. 239). Alltså blir inte alla gräsrotter representerade vid alla möten och därmed rådfrågas inte alltid alla partier vid nya strategiska eller politiska beslut. Dock anser jag att ansvaret för att faktiskt närvara vid mötena ligger hos de nationella medlemspartierna, snarare än Europapartierna som faktiskt anordnar mötena.

Det som också kan vara svårt utifrån denna teori är att faktiskt lyckas samordna många olika nationella partiers politiska program till ett gemensamt för Europapartiet i fråga. Det är möjligt att en fråga som Socialdemokraterna i Sverige är emot, röstas igenom på kongressen för Europapartiet. Då tar Europapartiet inte hänsyn till Socialdemokraternas medlemmars intressen och kan, som resultat av detta, inte representera gräsrotterna i det nationella partiet. Trots att en utgång som denna är möjlig, anser inte jag att man genom detta kan ge ett generellt besked om huruvida Europapartier kan representera gräsrotter i hela Europa. I ett scenario där Socialdemokraterna och Party of European Socialists har olika åsikter, berörs endast de socialdemokratiska gräsrotterna i Sverige. Då kan man, utifrån teorin, anse att Europapartiet inte längre representerar medlemmarna i Sverige. Men detta gäller endast under den period då en diskrepans i åsikter finns. Åsiktsskillnaden kan komma att förändras på nästkommande kongress för det nationella partiet eller för Europapartiet och då kan Europapartiet återigen representera gräsrotterna.

3.7 Teorin om partimandatet

3.7.1 Vad innebär teorin?

Teorin om partimandatet menar att politiker är bundna till och förespråkare för sitt eget parti och att de därmed måste vara lojala med det egna partiprogrammet. Att vara lojal med det egna partiprogrammet innebär att politikern som representant skall arbeta för att förverkliga partiets program och inte ta särskild hänsyn andra intressen i samhället. Det enda tillfälle där en partirepresentant får lov att avvika från partiprogrammet är i frågor som strider mot, vad representanten uppfattar som, grundläggande allmänhetiska eller demokratiteoretiska principer. Konsekvensen av teorin blir att politikers personliga handlingsutrymme begränsas i och med att de i nästan alla situationer prioriterar partiets mål högre än sina egna mål och intressen (Sjölin 2005 s. 47-52).

Det som legitimerar det partibundna mandatet är synen på partier. Enligt teorin ses partier som en länk mellan lokala visioner och nationella intressen. Partiprogrammet, som behandlar nationella intressen, blir vägledande för de väljare som röstar på ett visst parti. Väljarna, på den lokala nivån, delar alltså samma intressen för nationen som partiprogrammet. Den person som representerar väljarna måste då också vara lojal mot partiprogrammet, detta för att han är förtroendevald hos det parti som programmet tillhör, vilka väljarna gett sitt stöd till. Samtidigt handlar lojaliteten också om att representanten själv antas ha valt det parti vars partiprogram och intressen går i linje med representantens egna (Pitkin 1972 s. 148).

Teorin leder även till att demokratiska problem, så som maktcentrering till en partielit, elimineras. Om partiet är demokratiskt till sin uppbyggnad och partimedlemmarna har möjlighet att delta vid skapandet av partiets mål och politik, kommer ju partieliten att genomföra den demokratiskt utformade politiken (Sjölin 2005 s. 48).

3.7.2 Vad innebär teorin för Europapartier?

I teorin ska politiker vara bundna till det partiprogram som partimedlemmarna utformat och som väljarna röstat på. Om politiker är lojala med partiprogrammet och framtagandet av politiken gått till på ett demokratiskt sätt, kommer man också åt problem med till exempel maktcentrering inom partierna.

Det som gör att teorin inte blir lika lyckad i praktiken är att avståndet mellan medlemmarna i de nationella partierna och den politik som skapas inom Europapartierna är alldeles för stort. Teorin innebär att ledningen för de nationella partierna är lojala mot det egna partiprogrammet. När ledningen ska ta fram Europapartiets politiska program, driver de sitt eget partis politik. Det problematiska är att alla andra nationella partiers ledningar också driver frågor

som är i enlighet med det egna programmet. Därmed blir Europapartiets politiska program en kompromiss mellan många nationella partiers olika program. Det framtagna programmet kan då ligga långt ifrån gräsrotternas eller de enskilda nationella partiernas åsikter. Dessutom har inte gräsrotterna haft möjlighet att påverka utformningen av programmet, de har alltså inte fått delta i den demokratiska processen som är en av förutsättningarna för legitimerandet av teorin.

När Europapartiet sedan driver frågor ur det egna partiprogrammet, driver de egentligen frågor som ledningen för olika partier tagit fram, inte frågor som gräsrotterna tagit fram. Även om politikerna hos Europapartiet är lojala och begränsar sig till att enbart uttrycka sig i frågor som återfinns i partiprogrammet, är de inte direkt lojala mot gräsrotterna i de olika nationella partier som är medlemmar i Europapartiet. Således är det svårt att säga att politikerna i Europapartierna faktiskt representerar gräsrotterna i Europa.

4 Avslutande reflektioner

4.1 Sammanfattning och slutsats

Sjölin (2005) skriver att representationsteorier i första hand är normativa, inte empiriska teorier. Därmed kan det uppstå en diskrepans mellan teori och verklighet när teorierna appliceras på fenomen i verkligheten (s. 54). Genom hela forskningen har det varit tydligt att Europapartierna som fenomen inte lever upp till någon enskild representationsteori fullständigt. Däremot har en del teorier kompletterat varandra och därmed gett partierna goda förutsättningar att leva upp till dem. Enligt Sjölin (2005) kan olika typer av politisk representation, som förs samman, förstärka varandra och utgöra representationssystemet som helhet (s. 56).

De analyser som gjorts i forskningen beror i stor utsträckning på vad som varit i fokus för teorin. I en del av analyserna har det centrala varit relationen mellan gräsrotter och Europaparti och i andra analyser har problemen legat i bristen på en legitim ledning. Oavsett vilket fokuset varit, har ingen analys tagit ställning för eller emot en viss teori. Detta i enlighet med forskningens syfte och metod.

I analysen för auktorisationsperspektivet låg fokus på att det inte är tydligt vem som är upphovsman. Detta är inte bara oklart hos Europapartiet, även de nationella partierna saknar riktlinjer i sina stadgar som berör samarbeten på olika nivåer. Denna otydlighet kan leda till att det är osäkert vem som egentligen representeras av Europapartierna.

Hos ansvarsutkrävningsteorin ledde otydligheten i vem som är upphovsman till att det inte blev självklart vem som ska ställa Europapartierna mot ansvar. Dessutom ledde avståndet mellan gräsrotsmedlemmar och Europapartier till att gräsrotterna inte direkt kan avsätta ledningen för Europapartierna.

Enligt teorin om proportionell representation ska den instans som tar beslut vara en avbild av de som ska representeras. Instansen ska inte heller agera, utan den ska endast ge information om de som inte är närvarande. I analysen kom det fram att Europapartierna håller träffar mellan medlemspartierna som strävar efter proportionalitet men att ledningen för Europapartierna, av naturliga anledningar, agerar. Därmed går partierna utanför teorin, trots att de har beslutsfattande instanser som är proportionella.

Vid en närmare analys av representation som agerande för andra, såg vi tydligt att representationsteorier har en normativ karaktär. Teorin kräver inte några val, däremot måste det finnas ett särskilt förhållande mellan representanten och de representerade. Analysen kan komma fram till olika resultat beroende på hur pass

nära man anser att relationen mellan representanten och de representerade bör vara.

Med hjälp av teorin om det obundna mandatet kan man argumentera för att avståndet mellan gräsrotter och Europaparti inte behöver vara något negativt. Istället kan de vara ett tecken på att representanterna i Europapartierna är autonoma nog för att kunna göra ett bra jobb. Dessutom visade det sig att till exempel Folkpartiets intressen kan tas tillvara på utan att någon från Folkpartiet faktiskt var invald i Europapartiets ledning.

Svårigheten hos teorin om det bundna mandatet, ligger i det faktum att representanten måste åsidosätta sina egna intressen till fullo till förmån för de representerades intressen. Detta är inte något som är enkelt och därmed kan representanten ibland gå utanför kraven från teorin. Dessutom är det svårt att kontrollera hurvida det är gräsrotternas åsikter som följs när det finns ett gap mellan Europapartierna och gräsrotterna. Utöver detta är uppslutningen vid träffarna inom Europapartierna inte alltid god vilket för med sig att inte alla rådfrågas när nya politiska och strategiska beslut ska tas.

I teorin om partimandatet är problemet ännu en gång att det finns ett gap mellan Europapartier och gräsrotter. Detta gap gör att partiprogrammet som Europapartiet följer, inte alltid stämmer överrens med gräsrotternas intressen.

Europapartierna lever alltså inte upp till representationsteoriernas krav fullt ut. Men vad är då alternativet? Många forskare menar att den ideala formen för demokrati och representation är direktdemokrati. Till exempel menar Bengtsson och Grönlund (2004) att ett gemensamt styre vore det mest legitima sättet att organisera en institution på. Anledningen till att de inte förespråkar direktdemokrati fullt ut är för att de ifrågasätter om det är ett effektivt sätt att organisera sig. Deras motargument är att direktdemokrati endast fungerar i små sammanhang och att det därför inte är en realistisk väg att gå (s. 11).

Även Arblaster (2002) menar att direktdemokrati vore det bästa styret och att det idag skulle vara fullt möjligt att ha ett det tack vare den tekniska utvecklingen. Till exempel skulle politiska debatter i parlament kunna direktsändas i TV och efter varje avslutad debatt kan alla medborgare, genom ett kostnadsfritt telefonsamtal, ringa in med sin röst (s. 84).

Då det finns argument om att direktdemokrati inte är en effektiv form för demokratin, skriver både Arblaster och Pitkin att det bästa alternativet, efter direktdemokrati, är proportionell representation. Arblaster (2002) skriver att den proportionella representationsmodellen är mycket mer demokratisk än andra modeller som ofta leder till överrepresentation av majoriteten i samhället och grov underrepresentation av minoriteter i samhället (s. 83). Pitkin (1972) för istället argumentet om att proportionell representation är en rimlig väg att välja eftersom att den, istället för att alla i ett land träffas för beslutsfattande som i en direktdemokrati, låter en avbild av alla medborgare träffas (s. 85).

Min uppsats har lett mig till tre slutsatser.

För det första blir det tydligt att representation inte längre är ett nationellt fenomen. Teorier som utgår från nationen är förlegade och därmed svåra att applicera på transnationella fenomen. Gidlund (1992) menar att statsgränserna blivit alltmer obetydliga då problem som tidigare var strikt nationella, nu blivit

internationella (s. 20). Internationaliseringen borde även ha skett inom representationsforskningen, men det har det inte. I och med detta blir det också svårare att på ett rättvist sätt diskutera transnationella organisationer ur representationsperspektivet. Vilket också leder oss till min andra slutsats; då representationsteorierna inte är anpassade till transnationella organisationer och partier, blir argument om att Europapartierna inte kan representera Europas folk svagt. Det är naturligt att representation, som utgår från nationen där partierna är nära sina gräsrotter, inte kan ge samma slutsatser som om de skulle utgå från ett transnationellt perspektiv.

Min tredje och sista slutsats, som också besvarar min frågeställning, är att Europapartier lever upp till de krav som en mix av representationsteorier ställer på partier. Birch (1993) skriver att mycket av diskussionen om representation grundar sig vilken normativ utgångspunkt man väljer för hur man tycker att det politiska livet bör se ut (s. 69). Att kravuppfyllelsen påverkas av synen på hur representation bör se ut, har varit tydligt i forskningen. Men det som också påverkat uppfyllandet av kraven har varit vilka delar av teorierna man väljer att titta på. Oavsett normativ utgångspunkt och val av olika delar av en teori, har inte kravuppfyllelsen kunnat vara fullständig. Detta beror dels på att teorierna är ideal för hur representation ska fungera men framförallt beror det på att teorierna inte är anpassade till en transnationell miljö.

4.2 Fyra konstruktiva förslag

Jag tänker här lyfta fyra vägar som Europapartierna kan välja. Vägar är inte specifikt anpassade till någon särskilt representationsteori, istället utgår de från sådana problem som återkommit under forskningens genomförande.

Den första vägen är att Europapartierna arbetar för ökad tydlighet. Detta kan göras på olika sätt. Dels skulle det kunna vara obligatoriskt för de nationella partier som blir medlemmar i Europapartierna att skriva in ett stycke om Europapartierna i sina stadgar. Precis som att partistadgarna ofta innehåller något om förhållandet mellan till exempel partiet och dess ungdoms- eller kvinnoförbund, borde något om Europapartierna skrivas in. En stadgeändring tas på de nationella partiernas kongresser där gräsrotterna är med vid beslutsfattandet. Detta skulle skapa tydlighet i vilka som är upphovsmän samtidigt som gräsrotterna blir medvetna om och kan diskutera medlemskapet i Europapartiet.

Den andra vägen handlar om var Europapartiets politik diskuteras. På de nationella partiernas kongresser skulle specifik politik för Europapartiet kunna diskuteras. Det som diskussionerna mynnar ut i blir sedan också det som det nationella partiets ledning driver i Europapartiet. Därmed skulle den politik som diskuteras i Europapartiet alltid först ha diskuterats bland gräsrotterna.

Den tredje vägen innebär att Europapartierna tydliggör att det inte är individer som ska representeras, utan att det istället handlar om intressen. Exempelvis skulle det Europeiska gröna partiet kunna stå för att det är gröna intressen som får nationella partier att gå ihop och att det överhuvudtaget inte handlar om de

nationella partiernas enskilda medlemmar. På så sätt stryker man diskussionen om Europapartiernas förutsättningar för att representera Europas folk.

Den sista vägen går ut på att Europapartierna helt enkelt slutar vara politiska partier. Istället blir de renodlade samarbetsorganisationer som syftar till att stärka sina medlemspartier genom kurser, erfarenhetsutbyte och genom att vara en plats för nätverkande mellan medlemspartierna.

4.3 Förslag för framtida forskning

Förslagen för framtida forskning är en naturlig avslutning för min forskning och behoven har gjort sig påminda genom hela forskningsprocessen.

För att representationsteorier ska kunna appliceras på organisationer och partier som har följt den internationella utvecklingen, måste också ny forskning om representationsteorier tas fram. Utan en vidareforskning på området om representation, kommer framtida diskussioner om det att fortsätta vara svaga och inte kunna ge slutsatser med substans.

Dessutom bör man tittat vidare på vad Europapartierna har för roll i Europeiska Unionen och vad de bör göra för att kunna fortsätta utvecklas. Om visionen är att skapa ett fullt utvecklat transnationellt partisystem i Europa, bör också forskning om möjliga vägar tas fram.

5 Referenser

Arblaster, Anthony, 2002. *Democracy*. Buckingham: Open University Press

Badersten, Björn, 2006. *Normativ metod – Att studera det önskvärda*. Lund: Studentlitteratur.

Beckman, Ludvig, 2005. *Grundbok i idéanalys. Det kritiska studiet av politiska texter och idéer*. Stockholm: Santérus Förlag.

Bengtsson, Åsa – Grönlund, Kimmo (red.), 2004. *Partier och ansvar*. Stockholm: SNS förlag.

Birch, Anthony H, 1993. *The Concepts and Theories of Modern Democracy*. London: Routledge.

Esaiasson, Peter – Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena, 2007. *Metodpraktikan*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Gidlund, Gullan, 1992. *Partiernas Europa*. Stockholm: Natur och Kultur.

Hanley, David, 2007. ”Parties and governance – Extending the Territory?”: *Regional and federal studies*, Vol. 17, No. 4, ss. 475–486.

<http://www.epp.eu/subsubpagina.php?hoofdmenuID=1&submenuID=1&subsubmenuID=4> 2009-05-22.

<http://www.moderat.se/web/Stadgar.aspx> 2009-05-21.

http://mp.se/templates/Mct_78.aspx?avdnr=91&number=28806&category=24 2009-05-21.

<http://www.pes.org/en/about-pes/how-does-pes-work> 2009-05-22.

<http://www.socialdemokraterna.se/upload/webbforalla/ak/boras/V%C3%A5rt%20parti/Stadgar%20beslutade%20p%C3%A5%20Partikongress%202005.pdf> 2009-05-21.

Johansson, Karl Magnus – Raunio, Tapio, 2004. *Politiska partier i den europeiska författningen*. Stockholm: SNS förlag.

Johansson, Karl Magnus, 2009. *Framväxten av politiska partier på europeisk nivå - det ofullbordade samgåendet*, ss. 231-256 i Gustavsson, Sverker – Oxelheim, Lars – Pehrson, Lars (ed.) *Hur gemensam är den europeiska gemenskapen? – Europaperspektiv 2009*. Santérus förlag.

Ladrech, Robert, 090127. "Europeanization and political parties": *Living Reviews in European governance*: <http://europeangovernance.livingreviews.org/Articles/lreg-2009-1/> 2009-05-21.

Laffan, Brigid – O'Donnell, Rory – Smith, Michael, 2000. *Europe's experimental union: rethinking integration*. London: Routledge.

Pitkin, Hanna Fenichel, 2004. "Representation and Democracy: Uneasy Alliance". *Scandinavian Political Studies*, Vol. 27, No. 3, ss. 335-342.

Pitkin, Hanna Fenichel, 1972. *The Concept of representation*. London: University of California press.

Sjölin, Mats, 2005. *Politisk etik*. Lund: Studentlitteratur.

Teorell, Jan – Svensson, Torsten, 2007. *Att fråga och att svara: statsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber AB.